Autor Guste Santini
Ponedjeljak, 16 Srpanj 2012 17:25

Zadnje vrijeme smanjio sam aktivnosti kako pisanja komentara na ovim stranicama tako i istupanja u javnim medijima. Razlog tome je sve veća gospodarska i ukupna društvena kriza, s jedne strane, i, s druge strane, ne manje važno, negodovanje nekih članova Vlade glede mojih istupa. Za razliku od stavova pojedinih članova hrvatske Vlade, moji prijatelji, u ovu grupu valja uključiti vjerne čitatelje ovih stranica, uputili su mi zamjerku kako naglašeno gledam kroz prste Kukuriku koaliciji.

Ne želim se braniti jer za takvo što nemam razloga. Naprosto stanje depresije hravtskog gospodarstva je tako značajno da mora zabrinjavati. Napominjem, ma kako to čudno zvučalo, da su ekonomisti koji se bave ekonomskom politikom prvenstveno patriotski orijentirani ekonomisti. Drugim riječima, što je isto, ekonomska politika je u funciji ostvarivanja nacionalnih ciljeva kojima podređuju mnogo što šta; ponekad i svoje teoretska i ina uvjerenja. U prvom redu smatram se ekonomskim političarem, dakle, patriotskim ekonomistom.

Pogoršanje deficita na tekućem računu platne bilance, za mene, je upozoravajuće. Od 1995. Godine Hrvatska ostvaruje deficit na tekućem računu platne bilance. Po mome mišljenju jedan od glavnih razloga je u fiksnom tečaju kune u odnosu na euro. O tome sam započeo pisanu polemiku 1994. godine.

Navedimo najprije podatke HNB-a: deficit tekućeg računa platne bilance Hrvatske u prvom ovogodišnjem tromjesečju iznosio je 1,69 milijardi eura, što je za oko 60 milijuna eura ili za 3,7 posto veći manjak nego u istom razdoblju prošle godine.

U prošloj i predprošloj godini deficit na tekućem računu platne bilance iznosio je jedan posto društvenog proizvoda. Ima li se u vidu smanjenje društvenog proizvoda apsolutni iznos deficita na tekućem računu platne bilance se je smanjio: 472 (2010.) i 446 (2011.) milijuna eura. Ovom treba dodati da su procjene HNB-a za prošlu godinu bile bolje od ostvarenih; očekivao se je mali, ali ipak, suficit na tekućem računu platne bilance.

Svaki izbori, pa tako i prošli, imaju za posljedicu popuštanje stega koje su prije toga donesene

kako bi se udobrovoljili birači. Početak nove vlasti, na žalost, nastavo je tu i takvu politiku, s jedne strane, i, s druge strane, nagovijestila je investicijski ciklus koji bi, po njima, morao dinamizirati gospodarski razoj.

Danas možemo reći da je propala još jedna godina. Tako se to radi u Lijepoj našoj.

Vratimo se deficitu na tekućem računu platne bilance.

U maloj i otvorenoj zemlji stanje na tekućem računu platne bilance kriterijalna je funkcija za ocijenu što se događa sa odnosnim gospodarstvom. To su Lenjinove privilegirane nacije koje su svoje malo nacionalno tržište identificirale kao razvojnu šansu, ograničenje ako vam je to primjerenije, i „posložili priču“ razvoja u pravcu izvozno orijentiranih gospodarstava. Sve, ama baš sve, male razvijene zemlje vode brigu o kretanju salda na tekućem računu platne bilance. Za razliku od velikih gospodarstava mala se „provuku u statističkim greškama“. Spomenimo Švicarsku, Dansku, Norevšku, Finsku, Austriju ..... da bi nam sve bilo jasno.

Zato sam na ovim stranicama često pisao o saldu na tekućem računu platne bilance. Deficiti su me zabrinjavali. Deficiti na tekućem računu platne bilance, slikovito, možemo uporediti sa pijanstvom ili, u težim slučajevima kao što je to naš, drogom. Nakon nekog razdoblja potrebni su rastući deficiti na tekućem računu plante bilnace kako bi se stvorio ugođaj koji zadovoljava. I stoga nije čudno da je deficit na tekućem računu platne bilance rastao iz godine u godinu, kao udio u društvenom proizvodu, što je omogućavalo tadašnjoj vlasti da ignorira krizu koja nas je okružila i, porotm, potopila, a da politički čimbenici to nisu, ili bolje rečeno htjeli, vidjeli.

Da bi se stvorili uvjeti „lakše se diše“ ponovno porekćemo rast deficita na podračunu robne razmjene što ima učinak jednak onom koji bi bio da smo sami proizveli uvezene robe. Isti učinak znači u financijskom pogledu, dok je realno gospodarstvo dodatno smanjilo svoju aktivnost što znači da riječ isto sadržajno valja interpretirati kao fatamorganu.

Na ovim stranicama sam pisao kako bi operativna vlast i oporba učinkovitost ekonomske politike morala ocijenjivati po kretanju salda na tekućem računu plante bilance.

Deficit podračuna roba povečao se je za 100 milijuna eura u odnosu na prošlu godinu. Podračun dohotka je, sukladno mojim očekaivanjima, povečao deficit u prvom kvartalu iznosio 519,7 milijuna eura, što je porast od 4,1 posto. Suficit na podračunu usluga povećan je za 25,7 posto, na 197,2 milijuna eura, primarno uslijed boljeg ostvarenja prihoda od turizma – hvala Bogu, koji su povećani za 19,2 posto te su realizirani u vrijednosti od 327,2 milijuna eura. Na podračunu tekućih transfera suficit je povećan za 11,4 posto, na 277,5 milijuna eura, što je ohrabrujući rast ima li se u vidu stagnacija transfernih prihoda zadnjih godina opet, hvala Bogu.

Prema tome, povećanje deficita na tekućem računu platne bilance znači da nam inozemni dug raste. Pri tome valja imati u vidu da reinvestirana dobit znači sutra veću obvezu po osnovi dohotka. Upravo sam podračun dohotka obilježio kao karcinom hrvatskog gospodarstva koji se je godinama zapostavljao. Naime, zaduživanje i povećanje inozemnih investicija košta. Cijena zaduživanja vidi se po kamatnoj marži, a cijena inozemnih investicija po isplačenim dividendama. Da je tome tako dovoljno je identificirati deficit na računu dohotka od preko pola milijarede eura što je pet puta više nego što iznosi deficit na podračunu roba.

Sve u svemu loše nam se piše, čak i onda ako turizam ove godine ostvari veliku žetvu što nije izvjesno. Kako sada stvari stoje predstoji nam MMF, jer je gotovo izvjesno da će nam se smanjiti kreditni rejting što gospodarsku krizu čini dodatno složenom operacijom.